

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 12073
Tarih : 26.05.2025

10/2764

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Şanlıurfa ili ve ilçelerinde mevcut yapı stoğunun depreme dayanıklılığı, bölgenin jeolojik ve sismotektonik özellikleri, yerel yönetimlerin afet risk yönetimi kapasitesi ile halkın güvenli barınma hakkına erişiminin değerlendirilmesi ile demokratik-ekolojik ilkeler temelinde dirençli kentlerin oluşturulması amacıyla Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederim. 26.05.2025

Ömer ÖCALAN

Şanlıurfa Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Urfa ili, Doğu Anadolu Fay Zonu ile Ölü Deniz Transform Fayı'nın kesişim alanına yakın konumu nedeniyle yüksek düzeyde sismik risk barındırmaktadır. Mevcut yapı stokunun önemli bir bölümü mühendislik hizmeti almaksızın inşa edilmiş olup, denetim eksikliği ve düşük yapısal dayanım özellikleri ile dikkat çekmektedir. Sosyoekonomik açıdan kırılgan grupların yoğunluğu, güvenli konutlara erişimi sınırlamaktadır. 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremlerde kentte binden fazla yapı hasar görmüş; bu durum, yapı güvenliği ile birlikte yerel yönetimlerin afet hazırlık ve müdahale kapasitelerinin yetersizliğini de ortaya koymuştur. Japonya gibi depreme dirençli şehirler inşa eden ülkelerin deneyimlerinden yararlanarak; yerel katılımı, ekolojik kentleşmeyi ve afet bilincini esas alan bir yaklaşımla, Urfa'da afetlere karşı dirençli yerleşim alanları oluşturulması amacıyla bir Meclis Araştırması açılması elzemdir.

GEREKÇE

Urfa ili, Türkiye'nin aktif deprem kuşaklarından Arap Levhası ile Anadolu Levhası arasındaki bindirme zonuna yakın bir konumda yer almakta olup, Doğu Anadolu Fay Zonu ve Ölü Deniz Transform Fayı'nın etkisi altındadır. Bu durum, bölgeyi yüksek riskli alanlar arasına sokmaktadır. Ne yazık ki bu gerçekliğe rağmen, bölgedeki yapı stokunun büyük bir bölümü mühendislik hizmeti almadan inşa edilmiş, çoğu bina dayanıksız ve denetimsizdir. Nüfusun önemli bir kısmı düşük gelirli gruplardan oluşmakta ve bu durum, güvenli konutlara erişimi zorlaştırmaktadır.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ve Kandilli Rasathanesi verilerine göre bölgede 5.0 üzeri büyüklüğünde pek çok deprem meydana gelmiş, yer kabuğu hareketliliği devam etmektedir. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB), AFAD ve yerel analizlere göre Urfa'da yaklaşık 530.000 yapı birimi bulunmakta, bunların %52'si 2000 yılı öncesi yapılmıştır. Yüzde 38'i mühendislik hizmeti almamıştır. 2023 Kahramanmaraş Depremi'nde Urfa'da 1000'den fazla yapı hasar görmüştür. Bölgedeki yapı stoğunun önemli bir kısmı deprem yönetmeliğine uygunluk oranı düşük seyretmektedir. Özellikle kırsal mahallelerde ve düşük gelirli kesimlerin yaşadığı bölgelerde hem yapı kalitesi hem de denetim mekanizmaları ciddi yetersizlikler göstermektedir. 13 ilçenin teknik personel afet risk analizi yapabilecek kapasitesi olup olmadığı konusunda da yeterli veri bulunmamaktadır.

Afet anında halkın güvenli toplanmasını sağlamak amacıyla belirlenen toplanma alanlarının büyük bir kısmı işlevsiz ya da yetersiz durumdadır. Bu alanların altyapı eksiklikleri, düzenli denetimden geçirilmemesi, etkin bir biçimde halka tanıtılmaması, yerel ve merkezi yönetimler arasında afet yönetimi konusunda bütüncül ve etkili bir koordinasyonun sağlanamadığını göstermektedir. Bu zafiyet, kamuoyunda sık sık gündeme gelmekte ve afet sonrası müdahale süreçlerinin güvenilirliğini sorgulatmaktadır.

TÜİK 2024 verilerine göre Urfa'nın toplam nüfusu 2.237.745 kişidir. İlçelere göre nüfus dağılımı şu şekildedir:

İlçe	Nüfus (2024)
Eyyübiye	405.089
Haliliye	396.226
Karaköprü	295.746
Siverek	274.588
Viranşehir	213.352
Suruç	100.137
Birecik	92.833
Ceylanpınar	92.361
Harran	99.990
Akçakale	129.262
Hilvan	42.560
Bozova	52.578
Halfeti	43.023

Ülke deprem kuşağında yer aldığı gerçeği acı tecrübelerle sabitken, bu gerçeğe yüzleşme konusunda gerekli adımların atılmadığı, özellikle depreme karşı kırılgan bölgelerde bulunan şehirlerimizde gerekli yapısal ve sosyal önlemler halen alınmadığı ortadadır. 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremlerde yitirdiğimiz binlerce insanımız, devletin ve yerel yönetimlerin afet öncesi hazırlık, afet anı yönetimi ve afet sonrası iyileştirme süreçlerinde ciddi eksiklikleri olduğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Yerel yönetimlerin kaynak yetersizliği, merkezi yönetimin planlama ve kaynak dağılımında adaletsizlik, bölge halkının karar alma süreçlerine dahil edilmemesi, afetlere hazırlık kapasitesini daha da zayıflatmaktadır. Bu noktada toplumsal adaleti gözeten, demokratik yerel yönetim anlayışı, ekolojik sürdürülebilirlik ve halkın doğrudan katılımıyla afetlere dirençli kentleşme mümkündür. Bu noktada, Japonya gibi depremlerle yaşamayı öğrenmiş ve buna uygun sistemler geliştirmiş ülkelerin yaklaşımı dikkate alınmalıdır. Japonya, sadece ileri teknolojiler değil; halk katılımı, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, ekolojik kentleşme ve afet eğitimi yoluyla sürdürülebilir ve güvenli şehirler inşa etmektedir.

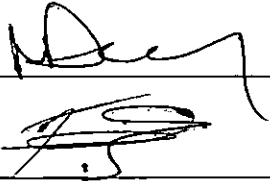
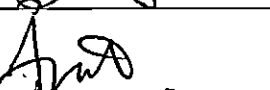
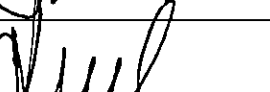
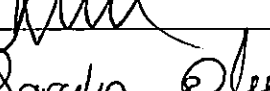
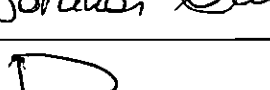
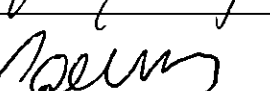
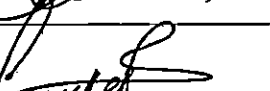
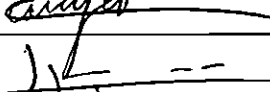
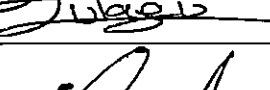
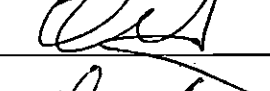
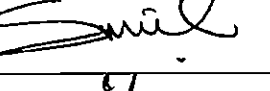
Japon Modeli unsurları ile desteklenen demokratik, yerel ve ekolojik çözümler kapsamında Urfa ve ilçelerinde “depreme dirençli şehirler” yaratılması hedeflenmelidir.

Bu kapsamda;

- ✓ Yerel yönetimler afet planlarının merkezinde olmalıdır.
- ✓ Yerel yönetimlere afet yönetimi ve dirençli kentleşme için bütçe ve teknik destek sağlanmalıdır.
- ✓ Yerel yönetimlerin teknik personel ve afet hazırlık kapasiteleri artırılmalıdır.
- ✓ Her mahallede yerel afet dayanışma komiteleri kurulmalıdır.
- ✓ Zemin etütleri ve mikro bölgeleme çalışmaları zorunlu hale getirilmelidir.
- ✓ Ekolojik malzemelerle ve yerel tekniklerle güvenli, sürdürülebilir konut üretimi teşvik edilmelidir.
- ✓ Kadınların ve gençlerin yerel afet planlama süreçlerine katılımı sağlanmalıdır.
- ✓ Kadınların, çocukların ve dezavantajlı grupların afet güvenli alanlarına yönlendirmesi planlanmalı ve planlara dahil edilmelidir.
- ✓ Merkezî planlamadan çok, yerel karar alma mekanizmaları güçlendirilmelidir.
- ✓ Mahalle düzeyinde halk meclisleri kurularak bunun aracılığıyla afet bilici sağlanmalıdır.
- ✓ Tüm ilçe ve köylerde düzenli tatbikat ve bilgilendirme zorunlu hâle getirilmelidir.
- ✓ Mahalle temelli ve muhtarlar aracılığıyla afet gönüllü ağı oluşturulmalıdır.
- ✓ Her konutta aile afet planı hazırlanmalı ve kültürel norm haline getirilmelidir.
- ✓ Okullarda ve mahallelerde düzenli tatbikatlar zorunlu tutulmalıdır.
- ✓ Yasal, idari düzenlemeler ve eksiklikler giderilmelidir.
- ✓ TMMOB, AFAD, yerel üniversitelerle işbirliği mekanizmalarının geliştirilmesinin koşulları oluşturulmalıdır.

Urfa’da halk, her an yaşanabilecek bir depreme karşı güvensiz yapılarda yaşamak zorunda kalmaktadır. Kent merkezlerinde düzensiz betonlaşma artarken, kırsal bölgelerde hâlâ kerpiç evlerde yaşam sürmektedir. Halkın yaşam hakkının korunması, sadece afet sonrasında değil, afet öncesinde alınacak önleyici, adil ve sürdürülebilir politikalarla mümkündür.

..... Merkeziyetçi, betonlaşma odaklı anlayış yerine; Japonya'nın dayanıklılık temelli yaklaşımları ışığında, yerinden yönetimle uyumlu, halkın ve doğanın merkezde olduğu bir kentleşme modeline dönük yapısal bir adım atılmasına, çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla da bir Meclis Araştırması açılmasının yanında ekolojik, yerel ve sürdürülebilir kent uygulamalarının desteklenmesi elzemdir.

1	NEJLA DEMİR	AĞRI	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
4	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
5	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
6	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
9	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
10	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
14	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	